

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна: 53.191.
Администрација: Кнез Михаилова, 46/1.

Уредници:
АЛОИЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 1 фебруара 1928.
БРОЈ 3 — ГОДИНА IX.

Власник: А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Изаšli 1 и 15 у месецу. — Годиниша преглатпа 48 дан. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

Наше додирне тачке.

Пре свега, сматрамо за потребно да изјавимо двоје: Прво, ми не пишемо у име свију српских жена, има их, вероватно, које и другачије мисле; као што се надамо да све Бугарке не деле мишљење г-ђе Иванове. Друго, пре кратког времена ухваћени су митраљеви, послати за Маџарску, од исте фабрике из које су каме г Протогера. Извршила је уред Сколепа на пок. Прелића атентат на једну жену, послата од »Македонске организације« у Бугарској, и то баш онда, кад су се у нашој средини налазиле г-ђа и г-ђица Андерсон, Енглескиње, у намери да оснују секцију »Лиге Жена за мир и слободу«. Наше јавно мишљење је узрујано, велики је гњев целага народа: чују се огорчени захтеви да се истом мером одговори на све провокације, стрљене се ближи крају. Па су ипак наше жене, сакупиле око »Женског Покрета«, у своје листу, храбро, прештампале чланак г-ђе Иванове, који се сматра код нас као један атентат на споредљивост и осетљивост наших политичара и ратника. Зато, нека нам је допуштено да изјавимо своје поштовање истим женама, са жељом да и даље истрају на томе тешком путу за изналажење начина и средстава да се дође до мирног решавања свију спорних питања међу народима уопште, а нарочито између Бугарске и Југославије.

Тешке су економске, привредне и финансијске прилике у Бугарској и у Југославији. У првој влади један комитски режим, а њени се најбољи синови изганају и прогањају. У другој чисто партизанска влада, усикх видика и широких апетита, нени пак најбољи и најбољи ратници бачени су у позадину. Владе обадеју суседних земаља нису дорасле висини задатка који треба да изврше. Потребно је да Бугарске и српске жене изађу из своје резерве, да снажним борбом за политичка права, енергичном акцијом за слободу речи и мисли, убрзају долазак на владу и у Бугарској, и у Југославији, њихових најбољих, слободоумних, најпоштенлијих, далековидних политичара, позитивних вредности на свима пољима; а затим ће одмах доћи отворен пут за зближење Бугарске и Југославије.

Признајемо, надали смо се да у чланку г-ђе Иванове нађемо мишљење, излагано, специфично женско, нешто ново, послератно, али смо у њему прочитали, мушким језиком, много шта непријатнају причу, оно вичито бугарско-српско »стрижено-кошено«, што нас је одводило на Славинуцу, 1913 и 1915 годину, на узаяима окривљавања и анкете. Шта ће нама, очевидима, свију

злочина светскога рата »Марцициева анкета«? Или је она потребна као нека врста оправдања пред великим, »цивилизованим« државама, чија свирепства ако нису већа од варварстава маљих народа, а оно су, свакако, многобројнија. Можда је она за будуће генерације? Али, какву политику воде данашње дипломате великих држава, управо њихове капиталистичке класе, може се десити да будуће генерације баце у архиву старе анкете, заузете писанем нових и пронајажљем кривца за још један светски рат — да ако прени паде нам из прерођења, велике, братске нам Русије не спржи прве, фашистичке кошуље и не прогута кубуре г. Протогера.

»Бугарска Македонија«, Македонци у ролству српском«. »Бугарски хероји који као птица прелетју преко границе српско-бугарске«. »Бугарске маније у Југославији. Чисте руке бугарског владајућег режима у атентатима у Јужној Србији, скопски процеси«. »500.000 македонских избеглица од тираније српске, грчке, раније бугарске«. Све су то ствари које се могу сервирати европској штампи по скупе нове бугарског, раднога народа. Бугари, као и Срби, ти вичито рђави суседи, врло добро знају коју тло има истине. Све је то исто тло тачно, као и она цифра од 500.000 избеглица пошто у званично, бад бугарској, статистици много другачије пише.

Г-ђа Иванова тражи да заборавамо прошлост, да се оставимо далеке будућности, а да узмемо у рачун само садашњину. То је исто тло немогуће, кољо и штетно. А да је то тако, вида се по томе што нас предлози г-ђе Иванове, једино могући, по њеном схватању, за споразум одмах бацају у прошлост и угрожавају будућност. Захтев да се погранични предели, Босањ град и околина, који сад припадају Југославији, врате Бугарима, као њихови, бацају нас одмах за 50 година у прошлост, кад се склапао Сан-Стефански уговор и Русија стварала Бугарску. Ево шта је онда познати, руски историк, Мајков писао у руском листу »Ново Време«: Срби представљају себи пограничну линију према Бугарској која иде од Видина на Беркову, на југу те линије налазе се окрузи, насебине, градови који сведоче да су ту живели као што и сада живе, и владали Срби... Српска је Србица, прозвана Краља Софија, где је гробница Српскога Краља Милутина, Бана близу Бустињалица... Срби вековима сматрају ту земљу као своју и зову је својом доминови. Има у њих предање да су град Видин издала три брата Србина и да су га назвали по имену своје

сестре Пидосаве« и т. д., и т. д. Кад је овако писано за време Сан-Стефанског Уговора Рус, Мајков, а како су тек писали српски државници, дипломате, историци. Срби су, дакле, сматрали, да су им ти оти крајеви били у ролству под Бугарима 50 година, пре томе они сад нису ни мањина бугарска, ни поробљени Бугари, него је ролства бугарског браћа ослободена. Шта то све значи? Значи захтев да се погранични крајеви врате Бугарској, не води ни споразуму, ни трајном миру, него рату на сваких 50 година. Јер, сваких 50 година онај који изгуби доказује своје право; а оно што је првове партије друге је криво. Прошлост Бугара и Срба тако је испреплетена, уткана, заједничка, да нам је ипак трајан и срећан мир само у заједници; у супротном случају опет излази на оно, што смо у прошлом чланку рекли: »Што смо на сабљи добије, на сабљи да се губи«.

Ије у тако далекој будућности Југославија са Бугарском. А и да је, бад жене са децом и омладином има да раде на тој далекој будућности. Али, као што је Аустрија убрзала стварање данашње Југославије, тако данас г. Мусолини ради само снагом за узавак Бугарске у југословенско заједницу. Југословенска заједница нису само речи, а и жеље, омладина српских и бугарских.

Ми смо доживели да у престоници Југославије, у сали београдског Универзитета, чујемо исте речи од једнога прекаљенога бугарскога патриота, вештог дипломате, искуснога политичара, бившега министра, великога борца за права селачкога народа, Г. Тодорова. Покојни Стамболов, представник селачкога и раднога народа, персонафикација трезвенога схватања бугарскога, радности и практичности трасирао је пут, почев од »Нишкога споразума«, за аблти жене српскога и бугарскога народа. Он је пао, не зато што је његова идеја нестварљива, ни пут нетачан, нити јачи. То је била једна историјска нужност. Још су наше ране свеје и дубоке, а туга бугарскога народа велика. Потребно је времена да се прело тога створи Југославија са Бугарском. Потребни су борци за остварење тога идеала. Њих већ има 25000 мртвих у Бугарској, а небројено много живих. Мртви опомињу, живи раде, време хита.

Дужност нам је да позовемо бугарске жене, и жене свију народа, противу експлоатације жене за националну смрт. Ево још једне жене чија је фантазија и слаба воља експлоатисана. Она је, заведена, учинила атентат на пок. Прелића у Скопљу. Нежна, вљернива, сестринска, мајична рука, сејачица живота, у канџама човека и звера, поселаја је смрт.

Позивамо бугарске жене у заједничку борбу противу експлоататора бугарских и српских жена, угњетача бугарског и српског народа! Возмоу их у борбу за просвећивање и ослобођење бугарске и српске жене, за грађанска права, за слободу мисли и речи у Бугарској и Југославији!

У великом светском покрету за мир могу се употребљавати разне методе, али прави, сигуран пут јесте васпитавање деце и омладине у томе правду, васпитавање будућих грађана за будући општи мир. Највеће поборнице тога новог, интернационалнога, духа солидарности јесу, природно, жене; њихова је улога на томе послу најважна. Позивамо на сарадњу бугарске и српске жене за ново васпитавање њихове и наше деце и омладине, која има да оствари велики идеал југословенског народа — његово уједињење!

У најпештој намери, рекли смо шта смо имали, нека сад кажу и друге Бугарке, Српкиње, Хрватке, Словеничке, нека се припреме за наше уједињење, јер се оно приближава.

Београд. Милева Петровић.

Жена у Законском Наследном Праву

по вапшту Ошштега Грађанскога Законика за Државу Срба, Хрватца и Словенаца.

Најбољи адвокат Жениског Покрета у нашој земљи јесте да се извојује изједначавање жена и мушкараца пред законима наше земље. Од самога почетка свога рада Женски Покрети су најенергичније радили на томе, да се у новом пројекту Грађанскога Законика српска правна издајница свеих свих грађана без разлике пола. У томе циљу су одложивале многе јавне конференције, зборове и т. д., а 1925. год. прело Народнога Женског Савеза српско-хрватско је успела акција, за се прикупљају потписи наших жена које траже од Народног Скупштине да што пре изједначи жене са мушкарицима у наследном праву за напућу државу.

Пошто је стари Законик Покрета у свету задржио свој рад на пројекту насљеднога права новог Грађанскога Законика, Женски Покрети у Београду се обрели узајемним г. Професору Миловану Перлају, старом члану Савеза, са мољбом да нам у једном предавању изложи какав је положај жене по новоме вапшту, и у којико се по томе вапшту побољшана положај српске и црногорске жене, које су до сада биле немилосрдно потињене. Господина Перлај се љубавно одвајао њеном позиву, и 18. јануара т. г. одржао је у Женском Клубу, по предавању које доносимо у овоме пошто је од врло великог интереса за све наше жене, из наше дјеловнице, које нису биле у могућности да чују излагање г. професора Перлаја.

Молимо наше чланице и пријатеље да добро прослушају ово предавање и да нам адекватно давање своје предлоге, које сматрају да Женски Покрети треба да предузму још какву акцију пре по томе овај закон буде поднесен Народној Скупштини.

Госпојне, Госпојнице и Господе, Када ме је поштовани и учени секретар »Женскога Народнога Савеза« и Женског Покрета, г-ђица Миљена Атанасковић, замолила да у Женском Клубу, одржим једно предавање,

дубок замашаја као што то жељимо. Не иде даље избегавати тугалбне проблеме и губити се у сентименталним осећањима, ваља смело погледати у ужасан понор сексуалности и расветлити све њене дубине и тугу дурдур.

Др. Јулка Хланић-Ђорђевић.

Смрт Хелене Јанине - Пајдерске.

Пољски народ губио је 4 овог месеца Хелену Јанину-Пајдерску, заслужног представника старе генерације књижевника, који су радили и стварали под најтежим условима. Она је позната под књижевним именом Хелена.

Хелена Јанина - Богуска, први пут удата Шолд - Рогозинска и други пут удата Пајдерска, почела је да пише сразмерно још врло млада, у 18 година. Писала је врло много у разним варшавским ревијима, 1884 године издала је прву збирку лириксх поезије, потом она је писала неке најкњижевније критичаре на својим талент. Годину касније издала је збирку поведла под насловом «Шта жини даје» која је потврдила њену славу. 1888 године отпутвала је са својим првим мужем у Гвинејски Залив на острво Фернандо По, где је провела три године и звично проширила свој хороводни успех тамошњим људима. Она је била драмског поља и неке драме биле су даване у варшавском великом позоришту. Многе њене поеве преведене су на руски, француски и немачки језик. У последњим годинама тешка болест онемогућила је Хајоти књижевни рад, а млада генерација ставиле су је у позадину. Али, свакако заузимаће угледно место у историји пољског романа.

Пољске жене у борби за ослобођење народа.

Недавно је изашла у Варшави у издану «Главне војничке књижевне» и под уредништвом Ј. Милоседа, неке маршалка Пилсудског и неке друге пољских дама. Књига под насловом «Верна служба». То је први том већег дела у коме се изиане усомене ових пољских жена, које су сарађивале у борбама за ослобођење. Овај први том обухвата доба од године 1910 до 1915, кад се само припремања за рат и прве доба рата. У овом делу изиане и њена првотна покрет у пољској националистичкој омладини. Тај догађај схватио се одах као предзнак великих ствари, који морају наступити. Почеле су се оснивати тајне организације са чисто војничким карактером у циљу да би Пољаци могли играти активну улогу у буцању светског рата. У овом делу је и њена окупна кривична борбе» иницијативом Казимира Сосновског, Владислава Сикорског и Марјана Кукиела, садашњих пољских генерала армија. Први је посла рата био министар војни, други исто тако министар војни и неко време председник владе, сада је Сосновски командант војничке области у Познану, Сикорски у Ловњу и Кукиел у Кракову. Друга организација, таквојана организација независности народа, основана је годину дана касније. Прва је створила организацију «Стрелци», друга стрелачке дружине. Овај покрет обухвата је одах такође женску омладину. Прве женске формације основане су код стрелачких дружина. Две године касније је пристало «Стрелци» да се оснују женски одреди. Воља код ових патриоткиња била је добра, али је замало физичких снага. Онда се надмешало да ће се водити неке врсте герилски рат, као што је вођен у току последње пољског устанка 1863 године. Цео овај покрет сачињено је гојини партизанских одреда и самог устанка.

Али, у великом рату организационих снага, женске нису могле да играју улогу, на су се брзо вратиле женским задатцима; неговале су ране, нике и болеснике, радиле код апровијација, вршиле обавештајну и курирску службу, али пре свега биле су знатан фактор за пропаганду. Многу њима биле су и прве жене једна је имала унуче у рату, а сама

је вршила курирску службу; у обавештајној служби неке су биле жртве овог свог занимања. Врло мало бориле се и активно, и ниједна није дуго издржала на фронту. Као највеће Дунајске показале су се у невољи пољских жена код су се показале заране болести и много их је пало у тој служби. Исто тако у обавештајној служби чиниле су велике услуге и биле су готово без конкуренције. Прелазиле су преко фронта и доносиле врло драгоцене вести. Догађаји ових извештачица и курирски најинтересније су моменти у историји ових жена. Неке су изиане изиане се рад пољских жена до 1920 године до краја рата са болшевицима. Целокупно дело биле свакако интересантн прилог за историју Женског Покрета.

Скупштина Сарајевског Женског Покрета.

27 децембра пр. год. Женски Покрет у Сарајеву одржао је своју годишњу скупштину на својим прво добро посећена. Извештај о раду у прошлој години прочитао је г-ца Јела Остојић. Рада је био веома агилан, и ако је доста сипуван тешким материјалим приликама, у којима се Покрет налази. Остварена је одлука прешо скупштине, и основан је у Сарајеву у овом делу, а онеможе се сваденоме сакупљају феминистичке, где се одржавају тежачи из француског и енглеског језика, гимнастике, разна приредивања у циљу пропаганде и ради прикупљања материјалних средстава, и темајви из домаћинства.

У току прошле године, због неможе статак материјалних средстава, Ж.П. је био могао да одрже на два домаћине по осталим местима Босне и Херцеговине, већ их је одржао само у Сарајеву за грађанке.

Веома је активно рађено на феминистичкој пропаганди. Ж.П. је настојао да се често пише у локалним новинама о женском питању, и интересантне давање давање прештампивања да би се могли употребити у згодном моменту за јачу проваганду у Сарајеву и по осталим местима. Одржано је више интересантних предавања, и организован је један циклус политичких предавања, у циљу да се жене упуте и упознају са јавним и политичким радом уопште.

У овом делу велике агитације која је последњих месеци јако развијена у Босни због општинских избора, који се имају одржати фебруара месеца, Ж.П. је агитио радио на пропаганди идеје, да и жене морају учествовати у управи општине и у њеним радovima. У томе циљу је одржано и неколико састанака са мускарцима, на којима се и жене и оне заинтересовале за улазак жена у општине.

9 октобра одржан је веома усупе збор за правно гласа, о коме је већ било речи у нашем листу.

Поред најважнијег рада међу женама у Босни и Херцеговини, Женски Покрет у Сарајеву сарађивао је и са осталим женским организацијама у другим скупштинама наших жена и у раду Конференције Мале Женске Антенте у Прагу.

После прочитаног извештаја развила се дуга дискусија о раду Ж.П. која се завршила изгласаном поверењем старој Управи, која је поново изабрана.

Грађица Делета — Садржај Нобелове награде за књижевност.

Нобелова награда за књижевност за годину 1926 додана је Грађица Делета. То је после Селеме Лернефреду жена, која је добила Нобелову књижевну награду. Грађица Делета рођена је у варошци Нуоро у Сардинији из мале грађанске породице. Била је учитељица основне школе, код није језички роман. Полазила браку» обротно је њену славу, италијанског општег света и своје родне земље општеје обичан живот сардинских же

љака, борбу са природом, борбу сардинских бандита са властима и у њеним причама симпатије народа и ауторске вешном су на страни «пленитих бандита», који се свега за неправде, појављујући се у узлози заштитица сиромаша и сивих, којима се наноси неправда. Њен стил јазно се разликује од стила, који влада обично у италијанској књижевности. Она пише снажно и мушки, не тражи лаке ефекте, није сентиментална, неће мисли су арде и јасне. Најтепша дела Грађице Делете су: «Трка на преврћу», «Бришан», «Пожар у масли нао врту», «Сепе». Последње дело прештампивања за лим и у њему је играла Елео гора Дуле.

Заједничка судбина свих жена.

Није ни у земљи долара све зајатно. Ако прешамо мало броја долар принцепе, које се размече у раскопш, видемо да се жене, које се боре за насущни хлеб, муче на исти начин, као што се муче жене старог света.

Број оних, који кривамо наомаг трче за службом, које прелазе трговачке путеве тражићи опстанак, својим дамама даће већи и тамо у земљи злата, борећи се за њега. С тога је све више уверена жена, да ће у борби за опстанак имати све више и више тешкоћа. И у Америци је економско питање навело велике главе на размисаљане.

Како су жене створиле своју самодобрану? Заступнице свих позива су се састале и конституовале на са основних својих интереса, и равнотравности и тамо, где је она законом предвиђена, само на папиру, а у пракси је сасвим другачије.

Учитељица се тузи на страхотну неправду, да је ложије плаћена од своје колеге, и да јој прети целбаџ. Женске намештенице се тузе на неумуљану неправду, да им је скоро онемогуће да се издржавају на својим редукције напре се погађа жена. Жене денцици и адвокати се тузе да им се у пракси праве неправде више смејте. Жене вајари, сликари и уметнице се тузе да им дела искључују са изложбама, које приређују мушкарци. Представнице мале уметности се тузе да све изложбе женских рачуна равноправно излажу мушкарцима.

Сада долазе и домаћине, које се тузе на своје бесправно стање. Никако признање, никаква награда за домаћи рад. Никако приватно право, никаква заштита материнства, никаво право по закону. Слика је јасна. Жене целога света су грађани другог реда и тамо, где им је закон одговарајуће, оснивала је равнотравност и тамо не постоји жене још увек грађај до троструким радом: позива, домаћег посла, и материнства. Време је да оне траже радикално побољшање ситуације.

1913 год. се већ увидело преко ожења да је, поред женских савеза, који већ постоје, потребно створити и савез општег света, који се неће постарати за спровођење свих правних захтева. Ово политичког организацију основала је Аиц Пол (Аиц Паул) која се брзо развила као народна женска странка. Мисис Бенет (Мисис Behnet) на челу са одушевљењем, енергијом и новцем означила је брзи tempo рада. Унутарна организација је јасна, а свака организација ридих жена је у овој организацији заступљена преко свога десетата, и ако се у овој грани осети какав неправда, али донесе какав закон на штећу жеиниог рада у Сенату, онда се организација и својој народној организацији и организују успешну противакцију.

Слика је државна заступљена, и ови представници имају ту задаћу, да у својим спореду целој организацији. Све се ради по строго једнаким начелима, а циљ је увек исти: «Жена се мора мерити истом мером, као и мушкарца». Помоћ изражена у организацији много значи. Појединачна жена и њена судба се јавно изјавија, али и њена судба се јавно узимају. Главни је да ова женска заједница

преко великих вева ради у вези са дневним догађајима јавног живота, прати све појаве човечијег друштва и својом пажљивом одбраном пружа заштиту милионима жена, које би саме биле слабе за тешку животну борбу жене. Ми се бојамо, које све знамо и осећамо, да треба да се чврсто рудима ухватимо једна за другу.

Ј. Понанова.

Дом студенткиња у Варшави

Новембра 12 пр. г. свечано је отворено у Варшави дом студенткиња. Свечаности је присуствовала г-ца Моштица, супруга Председника Републике, варшавски војвода Солтан, председник општине Словински, ректор Штановски, много професора и других школа, представници научни и културног света и пријатељи омладине. Овај дом саградило су студенткиње саме и то на задругарској основи. Рад на организацији отпочео је од 1918 године и требало је много труда, пожртвовања и истрајности, док су студенткиње подигле свој дом. У њему имају 26 студенкиња. Неке собе су са два или три кревета, мало их је са једним креветом. Свака соба има мале предсобје, у коме се налази орман за одело и умиваник и полица за куфер. Овољезе су собе за примање. Дале се налазе собе за домиће и посугу, собе за одмићење, кухиња и музички простор. Овај дом развио се из малих почетака. Прве чланице задруге становале су у изјамним просторијама, које су морале сами да уреде. Позајано се број чланица повећавало и прикупила су капитал за подизање свог дома, мада имају још близу пет милионе дуга. Али, енергичне студенткиње чврсто су уверене да ће моћи да исплате тај дуг.

Белешке

Предваља. — 27 децембра 1927 год. одржала је у Женском Покрету у Буљани предваље о некојим задатима општинских г-ца Алојазија Штебице. — 8 јануара 1928 год. предваља је г-ца Др Јелка Перив из Сплита у Ж.П. у Шибенику о «Савременој жени» 25 јануара одржала је г-ца Алојазија Штебице о «Пацифизму у Ж.П. у Сарајеву, а 28 јануара исто предваље у Дубровнику на позив тамошње Народне Женске Задруге.

Капља за Црвени Крст. — Црвени Крст отпочео је упис грађанства у чланство. Упис ће трајати целог јануара.

На крају 1927 г. наш Црвени Крст бројио је 700 одбора и свака крајевима земље са преко 20.000 чланова. Сада је Главни Одбор позвао све одборе да током јануара својом редовном и помажуним члановима Црвенога Крста замене старе новим чланским картама за 1928 г. Наложио је одборима да се свим силама заузму да се само у јануару упише чланство 50.000 редовних чланова. Да се у јануару поднесе и списак нових чланова, који ће постити, чланови управних и надзорних одбора понудиће својим пријатељима и познаницима чланске карте, а затражиће од свих својих чланова без почасних звања у управима да одбору своје преведу вајмање по једног новог члана и члану.

У циљу бољег прегледа и испрпнорог рада, Главни Одбор задужио је одборе нумерисаном блоквојима са по 10 чланских карата које у исто време могу послужити и за претплатацкије признанице на Гласник, а све су потписане од Председника Црвеног Крста, г. др Марка Т. Лека. Сакупљају чланова и претплатацкије потписице издаје карте. Сви одборски радови око зачланвања грађанства у Црвени Крст, то могу чинити још и нарочито овлашћена лица и одборски повереници који су снабдевени тим једнообразним књижицама (фирмичког, латинског и словеначког текста напосе), па се упозорава грађанство да положе чланарину и претплатацкије на добивану прописану карту Црвенога Крста за 1928 г.